herpy

KOPPARÖDLOR

Red-lipped Arboreal Alligator Lizard

Abronia lythrochila

Abronia lythrochila är en liten, trädlevande ödla från tall- och ekskogarna i höglandet i Chiapas i södra Mexiko. Den blir omkring 25-30 cm, har blodröda fjäll längs underläppen, föder levande ungar och äter insekter. Den kräver ett högt, luftigt terrarium med mossa och bromelior och svala temperaturer. Skötseln är bara sparsamt beskriven och passar erfarna hållare.

Familj: Anguidae Tidigare namn: *Abronia lythrochrima; Gerrhonotus lythrochilus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-30 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Bergsskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 50 × 75 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**20-27 °C**
Värmeplats	**26-30 °C**
Temperatur, natt	**10-18 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Könsmogen	**24-36 mån.**
Kullstorlek	**1-18 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**180-240 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Abronia lythrochila är en kompakt ödla med triangulärt huvud, kraftiga, kölade fjäll och en lång, gripande svans. Artnamnet kommer av grekiskans lythron, "levrat blod", och cheilos, "läpp", och syftar på de blodröda fjällen längs underläppen, som är artens tydligaste kännetecken.

Kropp och huvud mäter högst cirka 12 cm. Svansen är längre än kroppen, så djuret blir cirka 25-30 cm totalt. Den totala längden är en uppskattning utifrån kroppslängden och från den nära släktingen *Abronia graminea*. Vikten är inte dokumenterad.

Arten beskrevs 1963 av Hobart M. Smith och Miguel Álvarez del Toro. Den har också förts som *Gerrhonotus lythrochilus*, och namnet förekommer stavat *Abronia lythrochrima*. Djurens ursprung och artbestämning bör dokumenteras.

Arten är långsam och försiktig, men kan snabbt låta sig falla från grenarna och fly om den blir skrämd. Den blir inte tam i samma grad som många andra ödlor och passar bäst som ett djur att titta på. Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; 10-20 år är en uppskattning.

Utbredning och livsmiljö

Abronia lythrochila lever i höglandet i Chiapas i södra Mexiko, från trakten kring Jitotol mot söder över stora delar av den centrala platån. Arten har också påträffats i Sierra de los Cuchumatanes i västra Guatemala. Typlokalen är Nachij vid landsvägen mellan Tuxtla Gutiérrez och San Cristóbal de las Casas.

Arten lever på 1.840-3.000 m höjd och därmed högre än de flesta andra arter i släktet. Utbredningen är liten och följer skogsbältet i höglandet.

> **Naturlig utbredning:** Mexiko och Guatemala.

LIVSMILJÖ

Abronia lythrochila är ett dagaktivt trädlevande djur i tall- och ekskog. Träden är tätt bevuxna med epifyter, framför allt bromelior av släktet *Tillandsia*, som ger vatten, skydd och bytesdjur. Djuren samlas där det finns många träd och många bromelior, och flest i den minst störda skogen.

Klimatet är svalt och fuktigt med regn året runt, och temperaturen i skogen ligger på 12-24 °C. Djuren solar sig på morgonen och tidigt på förmiddagen. Under kalla perioder söker de skydd i ihåliga träd, och under varma perioder drar de sig in i skuggan under tjock mossa.

Arten är bedömd som livskraftig (LC) av IUCN, men lever i ett litet område. Olaglig avverkning, bebyggelse kring San Cristóbal de las Casas och olaglig insamling för handeln pressar bestånden. Djuren dödas också för att de felaktigt anses vara giftiga.

Skötsel

TERRARIET

Skötseln av *Abronia lythrochila* är bara sparsamt beskriven, och uppgifterna här är lånade från den nära släktingen *Abronia graminea*, som är den bäst kända arten i släktet. Ett par behöver ett terrarium på minst 50 × 50 × 75 cm (längd × bredd × höjd). Höjden är viktigare än golvytan, men större är bättre, och 60 × 60 × 90 cm ger tydligt mer utrymme. Terrariet ska vara mycket väl ventilerat: helt eller delvis nät, så att luften byts ut utan att fuktigheten försvinner helt. Stillastående, fuktig luft ger mögel och luftvägsproblem.

Botten täcks av 5-10 cm långfibrig sphagnummossa. Den håller kvar fukten och ger en sval plats, men ska vara fuktig på vissa ställen och torr på andra, till exempel under solplatsen. Låt då och då hela botten torka ut innan den fuktas igen, så att fuktigheten varierar som i naturen. Inred terrariet tätt med grenar i flera tjocklekar och levande växter, framför allt bromelior och orkidéer, och gärna korkrör fyllda med mossa som gömställen. Växterna ger också fukt, skydd och dricksvatten i bladen.

Håll hanarna åtskilda. Ett par kan hållas ihop om det finns många gömställen och gott om plats. Ungar kan hållas i små grupper om två eller tre, men ska följas noga, och kan de inte undvika varandra ska de skiljas åt. Små hål i hörnen av ett nätterrarium där foderdjur kan komma ut tätas med silikon.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

Abronia lythrochila tål inte värme. Den lever högre än de flesta släktingar, där skogen sällan blir varmare än 24 °C, så svala förhållanden är särskilt viktiga. Dagstemperaturen ska ligga på 20-27 °C, och solplatsen under en svag spotlampa får vara 26-30 °C. Djuret är mest aktivt vid 24-27 °C. Över 32 °C är farligt, och ett slutet, solbelyst terrarium utan skugga kan döda djuret på kort tid. På natten får temperaturen gärna sjunka till 10-18 °C, men aldrig under 7 °C. En tydlig nattsänkning och en sval vinter är viktigast om djuren ska föröka sig; djur som inte ska föröka sig klarar sig bra i rumstemperatur med en varm och en sval ände.

Ungar är känsligare än vuxna. Över 29 °C är farligt för dem, så solplatsen ska vara svagare, och de ska ha svalare områden. Skuggplattor av korkbark eller storbladiga växter ger skugga, och fuktig mossa på botten ger svala platser. Mät med digitala termometrar både högt upp och lågt ned i terrariet.

En sval vinter med något mindre utfodring och kortare dagar passar arten. Djuret blir långsammare och äter mindre när det är kallt.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Den relativa luftfuktigheten ska ligga på 60-80 %, med de högsta värdena på natten och efter sprayning. Spraya växter, väggar och djuren lätt nästan varje dag, gärna med en trycksprayare eller ett dimsystem som ger fin dimma. Två till tre gånger i veckan ger ett droppsystem eller en droppande kopp med cirka 2,5 dl vatten över en växt, så att vattnet rinner nedför bladen. Arten dricker vattendroppar från blad och använder sällan en vattenskål.

Vattnet ska vara klorfritt: använd kranvatten som fått stå öppet ett dygn, eller filtrerat vatten. Fuktigheten får inte vara konstant: arten är inte ett våtmarksdjur, och en botten som alltid är vattenmättad ger mögel och sjukdom. Korta, fuktiga perioder på fyra till fem dagar avlöses av torra dagar. Uttorkning är en vanlig dödsorsak, och ett djur med insjunkna ögon eller skrynklig hud ska genast få fukt och dricksvatten.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver UVB. Bäst är naturligt, ofiltrerat solljus, till exempel i en nätlåda utomhus i torrt väder på sommaren med skugga och svalt underlag, så att djuret kan flytta sig. Inomhus används ett T5-rör med UVB och en svag värmekälla. Arten hör ungefär till Ferguson-zon 2, med ett UV-index på 0,7-3 på den ljusaste platsen och skugga på andra ställen. Placera ljuset så att djuret själv kan välja hur mycket det vill ha.

Ljuset tänds på morgonen och släcks på kvällen, och dagslängden följer gärna årstiden. Värmen stängs av på natten.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Abronia lythrochila lever av insekter och andra smådjur. Ge syrsor, gräshoppor, mjölmaskar, kackerlackor, sniglar, spindlar och mjuka larver, till exempel gröna fjärilslarver och fluglarver med högt kalkinnehåll. Insekter med mycket växtinnehåll, som gräshoppor och larver, är särskilt bra. Gut-loada foderdjuren med grönt och grönsaker i ett dygn före användning. Undvik foderinsekter som är uppfödda på mycket proteinrikt foder, eftersom kosten ska vara relativt fattig på protein.

Pudra fodret med kalk utan D3 vid de flesta måltider och med ett multivitamin då och då. Om du använder UVB eller solljus ska D3 inte tillsättas. Ungar får kalk vid varje måltid de första månaderna. Dräktiga honor behöver extra kalk.

Mata vuxna djur 2-3 gånger i veckan och ungar oftare, och ta bort det som inte ätits upp. Många äter lättast från en pincett. Hanarna äter mindre på sommaren före parningen, och alla djur äter mindre på vintern.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är tyst och skygg. Djuret tillbringar största delen av dagen sittande stilla på en gren eller i en bromelia och solar sig under korta perioder. Det är inte ett djur som ska hanteras. Vissa blir lugna med tiden, men andra biter, och ett bett kan göra ont och blöda. Håll hanteringen på ett minimum, och låt den bara ske när det är nödvändigt.

Hanarna är revirhävdande och kan slåss allvarligt, så de ska hållas åtskilda. Honor kan också slåss, men mer sällan. Svansen kan kastas om djuret blir gripet, och den växer bara delvis tillbaka. Tvätta händerna efter all kontakt med djur och terrarium, eftersom kräldjur kan bära på salmonella.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hos släktet har hanarna ett något större huvud och väger något mer än honorna. Könet är svårt att se hos ungar, och en veterinär med erfarenhet av kräldjur kan hjälpa till. Könsmognaden är inte dokumenterad för *Abronia lythrochila*; *Abronia graminea* blir könsmogen vid 2-3 års ålder, när den är fullvuxen. Sätt först en hona i avel när hon är i gott hull.

PARNING

Parningen är inte beskriven för arten själv. Hos *Abronia graminea* sker den från juli till december, oftast på hösten. Hanen griper honan i nacken, och paret kan sitta ihop i upp till ett dygn. Sätt hanen hos honan, håll uppsikt, och skilj dem vid tecken på skador. Svalare nätter och något mer fukt på hösten motsvarar årstiden i naturen.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten föder levande ungar och lägger inte ägg. Dräktigheten har inte mätts för arten; hos släktet varar den 6-8 månader. Honan går tydligt upp i vikt och får kalkfläckar på sidorna av käken under den sista delen av dräktigheten, och hon ska ha rikligt med foder och kalk. Hos släktet föds ungarna oftast från mars till juni, och honan får högst en kull per år. En kull är vanligen på cirka 4 ungar, men kan vara på 1-18.

INKUBATION

Det finns inga ägg att ruva. Dräktigheten varar 6-8 månader, och det är den siffran som står i rutan. Håll honan lugn i ett svalt, fuktigt och ventilerat terrarium med gömställen. Honan äter inte upp sina ungar, men andra vuxna djur kan göra det, så flytta ungarna eller de andra djuren om flera delar terrariet.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är inte närmare beskrivna för arten. De har samma krav som de vuxna, men är betydligt mer utsatta för värme: över 29 °C kan döda dem. Håll dem i terrarier som de vuxnas, gärna i små grupper om två eller tre, så att de kan undvika varandra. Se till att varje unge äter.

Erbjud små syrsor, bananflugor, små gräshoppor och fluglarver de första tre till fyra månaderna. Pudra med kalk varje gång, och ge så mycket naturligt ljus som möjligt. Mata dagligen eller varannan dag, men ge inte fler djur än ungarna hinner äta upp.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är härdig när temperatur, fuktighet och ventilation stämmer, och de flesta problem beror på fel i uppställningen. De typiska problemen är:

- Överhettning, särskilt hos ungar. Går värmen över 29-32 °C utan skugga kan djuret dö snabbt.
- Uttorkning vid för torr luft och för lite sprayning. Tecknen är insjunkna ögon, skrynklig hud och slöhet.
- Mögel, hudsvamp och luftvägsinfektion vid stillastående, fuktig luft och för dålig ventilation.
- Benskörhet vid för lite UVB och kalk, särskilt hos ungar och dräktiga honor.
- Parasiter och kvalster. Nya djur bör ha minst tre månaders karantän, och avföringen bör undersökas.
- Bett- och klosår efter slagsmål mellan djur som hålls ihop.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans, en ren hud och en lugn andning med stängd mun. Om djuret inte äter, går ner i vikt eller andas med öppen mun ska det till en veterinär med erfarenhet av kräldjur. Väg djuret regelbundet.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.